

Slovenski dom

Ste. 50

V Ljubljana, sobota 1. marca 1941

Leto VI.

Bolgarski predsednik vlade Filov in zunanji minister Popov na Dunaju?

Vsa poročila iz Sofije zatrjujejo, da bo Bolgarija uradno pristopila k trojnemu paktu

Sofija, 1. marca. g. Reuter poroča: Po še nepotrjenih poročilih sta bolgarski ministrski predsednik Filov in zunanji minister Popov odpotovala iz Bolgarije v Nemčijo zadno noč. Tam naj bi se sestala z nemškim zunanjim ministrom von Ribbentropom ter izjavila pristop Bolgarije k trojnemu paktu. To poročilo se zdi močno verjetno, kajti potrjeno je bilo tudi, da sta na Dunaj dospela Ribbentrop in japonski poslanik v Nemčiji Ošima. Za pol ure se je sestala ponoči bolgarska vlada na tajno sejo, po kateri je kralj Boris Filova sprejel v avdienco. Telefonske zve-

ze v Bolgariji zdaj ne delujejo že več, samo čez dan. Tajna policija je zaprla nekaj tujih poročevalcev, med njimi tudi dopisnika lista »London Times«. Na ogorčen protest britanskega poslanika je bil nato ta izpuščen na svobodo.

Sofija, 1. marca. m. Europa Press. V Sofiji so zaprli tri britanske časnikarje, ki so izdajali »British News«. Ti časnikarji so: Enov, Jančugov in Botev. Zdjaj so internirani nekje v Bolgariji. Botev je bil tudi dopisnik londonskega časopisa »Times«.

Sofija, 1. marca. m. Agencija Reuter poroča: Britanski poslanik v Sofiji Rendell je bil včeraj

pri bolgarskem ministrskem predsedniku Filovu. Oglasil se je pri njem zaradi aretacije treh angleških časnikarjev, Enova, Jančukova in Boteva. Na njegovo posredovanje so bili ti britanski časnikarji takoj izpušteni na svobodo. Poslanik Rendell je potem s Filovim govoril o mobilizaciji v Bolgariji, ki po njegovem mnenju ni upravičena. Kaj mu je bolgarski ministrski predsednik odgovoril, ni znano.

Sofija, 1. marca. m. United Press poroča: Snoči ob pol 9. so začeli klicati pod orožje oddelke za obrambo pred letalskimi napadi.

Eden izjavlja, da se tudi Anglija trudi za mir na Balkanu

Ankara, 1. marca. g. Reuter poroča: Angleški zunanji minister Eden in načelnik imperialnega generalnega štaba sir John Dill, sta odpotovala iz Ankare včeraj. Pred odhodom se je Eden pogovarjal z Ismetom Inenijem. Preden sta se odpeljala, je dejal zastopnikom tiska, da sta on in Dill globoko ganjena od čudovitega sprejema, ki jima ga je priredilo turško ljudstvo in ki je dokazal, kako veliko je prijateljstvo turškega naroda do Anglije. Poročilo pravi med drugim: V sedanjem položaju bo vsaka stvar, ki zanima obe strani, razpravljana s posebnim ozirom na to, da se ohrani na Balkanu mir. V vseh vprašanjih je bil dosežen popoln sporazum.

Ankara, 1. marca. g. Reuter poroča: Razgovori v Ankari so z enim udarcem pokončili vsa šušljanja glede Turčije, ki so nastala ob sklenitvi turško-bolgarskega pakta. Ugotovljen je bil z angleške in turške strani popoln sporazum v vseh balkanskih vprašanjih. V Ankari sodijo, da je za Bolgarijo nastopil položaj kritične točke. Sem so namreč pripadle vesti iz Belgrada, Budimpešte in Madrida, da bo danes Bolgarija pristopila k osi. Turški krogi menijo, da nemška zanikanja v tem pogledu ne gre jemati doslovno.

Posebno pozornost je včeraj v Ankari vzbudilo dejstvo, da se je angleški zunanji minister Eden pred svojim odhodom izredno dolgo pogovarjal z moskovskim poslanikom Staffordom Crippsom ter še bolj dejstvo, da je imel dolg pogovor tako s sovjetskimi, kakor tudi z jugoslovanskimi poslaniki v Turčiji.

Budimpešta, 1. marca. m. Madžarsko časopisje se obširno bavi z zapletenim položajem na Balka-

nu. Na dobro obveščenih mestih pravijo, da za zdaj še ni mogoče videti končnih uspehov zadnjih posvetovanj v Turčiji, prepričani pa so, da je angleški zunanji minister prišel v Turčijo prepozno. Uradno glasilo »Budapester Nachrichten« v zvezi s tem piše:

Z britanske strani so se v Bolgariji poslužili še zadnjega sredstva, namreč grožnje, da bo an-

Obkoljevanje Keren se nadaljuje

Nekje v Italiji, 28. febr. Stefani. Uradno poročajo: Naknadno smo ugotovili, da smo pri napadu na Malto, o čemer govori včerajšnje poročilo, uničili na letališču še pet sovražnikovih letal.

Severna Afrika: Italijanska in nemška letala so uspešno napadla sovražnikove motorizirane enote. Pri Kufri in Džarabubu smo zavrnili več sovražnikovih napadov.

Vzhodna Afrika: V odseku pri Kereni živahno delovanje našega topništva. Somalija: Nadaljujejo se erditvi boji. Naše čete se po izpraznitvi Mogadiscia odločno bore na postojankah severno od tega mesta.

London, 1. marca. g. Reuter poroča: Svobodne francoske sile iz Brazavilleja so spet napadle oaze v Kufri. Med boji je bilo precej Italijanov ubitih. Kufra je zelo velika zelenica v libijski puščavi. Francoske čete imajo za seboj 500 km neobdelane puštinje.

Chartum, 1. marca. g. Reuter poroča: V Eritreji se zdaj iz ure v uro povečava pritisk na Keren.

gleški poslanik v Sofiji zapustil Bolgarijo. Najverjetneje je, da ta britanska grožnja na Bolgarijo ne bo naredila nobenega posebnega vtisa. Kar se tiče Turčije, je britansko časopisje v začetku skušalo prikazati bolgarsko-turško izjavo kot britanski diplomatski uspeh. Toda zdaj se zdi, da minister Eden ni zadovoljen s svojimi zadnjimi razgovori ter da zahteva od Turčije, da mora zavzeti odločneje stališče. Najverjetneje je, da je bil to tudi glavni namen Edenovega potovanja v Turčijo, toda ta njegova pot je prišla prepozno. V najboljšem primeru se lahko smatra, da so bili njegovi razgovori v Turčiji informativnega značaja.

Italijani se obupno branijo. Posebno hud je pritisk od zahoda in juga, čedalje močnejši pa postaja tudi s severa. V Abesiniji Italijani naglo izpraznjujejo postojanke v Gdjamu. V italijanski Somaliji številno ujetnikov stalno narašča, ker prihajajo k južnoafriškim četam razpršeni oddelki, ki so se razkropili po puščavi. Po boju pri Džilibu je bilo bojšče čez in čez pokrito s trupli. Prizor je bil strašen. Sodijo, da so bile v Somaliji dozdaj popolnoma uničene tri italijanske divizije.

Izvedelo se je, da sta bili pri bombnem napadu, ki so ga v ponedeljek izvedla angleška letala, hudo poškodovani v Tripolisu dve elektrarni. Nad Libijo sta bili včeraj zbiti dve nemški letali.

Nemci napadli konvoje, Angleži bombardirali Wilhelmshafen in Boulogne

Berlin, 29. februarja: Nemško vrhovno poveljstvo poroča: Neka podmornica je potopila 22.000 ton sovražnikovih ladij. Nemški bombniki so predvčerajšnjim potopili 500 km zahodno od Irske 9 ladij iz nekega konvoja z 58.000 tonami in nevarno poškodovali še nadaljnje tri ladje, tako da lahko mislimo, da so izgubljene. Nadaljnje štiri ladje smo nevarno zadeli z bombami. Pri nasilnih ogledih nad britanskimi vodami je nemško letalstvo včeraj potopilo zahodno od Irske neko 10.000 tonsko ladjo in nevarno poškodovalo 6 večjih ladij. Del teh ladij lahko smatramo za izgubljen.

Bombniki so včeraj napadli vojaške cilje v južni in jugovzhodni Angliji in uničili na 6 letališčih mnogo letal in hangarje. Bombe so povzročile eksplozije v neki letalski tovarni. Sovražnik včeraj in preteklo noč ni napadal ozemlja Nemčije in zasedenih pokrajin.

London, 1. marca. g. Reuter poroča: Sovražna letalska delavnost snoči ni imela posebno velikega obsega ter je bila v prvi vrsti usmerjena proti londonskemu prostoru. V Londonu sta bila dva alarma in bombe so napravile nekaj škode. Toda v splošnem napad ni bil hud in niti ni bilo mnogo žrtev, niti mnogo škode. Nemci so posku-

šali napasti tudi jugovzhodno Anglijo, kjer so vrgli bombe, pa jih je kaj hitro zavrnilo protiletalsko topništvo in pregnalo nazaj k francoski obali.

London, 1. marca. g. Reuter poroča: Admiralijska sporočila, da se je H. M. S. ladja »Exmorec«, ko je spremljala neki konvoj, potopila. Konvoj je ostal nepoškodovan. »Exmorec« je bil rušilec, ki je imel 900 ton.

London, 1. marca. g. Reuter poroča: Angleži so s svojimi novimi bombniki ponoči vnovič silovito napadli nemško luko Wilhelmshafen. Druga letala pa so srdito bombardirala Boulogne. V obeh krajih so nastali veliki požari in eksplozije.

Obiski našega zunanjega ministra na Madžarskem

Budimpešta, 1. marca. j. Jugoslovanski zunanji minister je včeraj obiskal Stolni Belgrad, kjer mu je meščanstvo priredilo zelo pristrčen sprejem. Jugoslovanskega zunanjega ministra in njegovo gospo so spremljali v Stolni Belgrad prosvetni minister Ballint Homan, poslanik Rasić, madžarski poslanik v Belgradu baron Besseney, pomočnik zunanjega ministra dr. Ilija Jukić in drugi člani spremstva. Pred občinsko hišo se je spreved avtomobilov ustavil, kjer je bila zbrana velika množica, ki je jugoslovanskega ministra toplo pozdravljala. Nato so odšli po mestu in si ogledali srednjeveške zanimivosti ter cerkve, cerkveni muzej in druge zanimivosti. Potem so odšli pred spomenik padlih vojakov, kjer so s kratkim molkom počastili padle madžarske junake. Popoldne je bilo na čast jugoslovanskemu zunanjemu ministru in njegovo gospe prirejeno kosilo v novo zgrajenem domu Višeskega reda.

Ko se je minister Cincar-Marković vrnil iz Stolnega Belgrada, je z gospo obiskal vdovo pokojnega madžarskega zunanjega ministra grofa Csakya, ki je bil podpisal madžarsko-jugoslovansko pogodbo o večnem prijateljstvu.

Za 40 milijonov dolarjev orožja bo izvozila Amerika v prvih mesecih letošnjega leta. V januarju ga je izvozila za 14 milijonov, za nekaj milijonov pa ga je izvozila v februarju. Za marec pričakuje izredno velike pošiljke, pravi londonski radio.

»Völkischer Beobachter« piše, da Amerika izredno pospešuje svojo industrijo orožja. List pa pravi, da o namenu tega orožja ni nobenega dvoma, temveč da je jasno protinemsko.

Novi angleški bombniki znamke »Stirling« imajo štiri motorje ter se ponašajo doslej z najstrašovitše vojaško oborožitvijo, ki je poznana v letalstvu. Pred nekaj dnevi so bili ti bombniki prvič poslani nad Nemčijo ter so se izborni obnesli.

Grozeča napetost zaradi sporov med francosko Indokino in Tajem

Japonska hoče na vsak način ukloniti Francijo

Tokio, 1. marca. j. Posredovanje Japonske v sporu med francosko Indokino in Tajem, ni imelo tistega uspeha, kakor ga je japonska diplomacija pričakovala. Japonska je skoro v celoti podprla tajske zahteve po vrnitvi večjih delov francoske Indokine Tajui. Toda francosko odposlanstvo, ki se v Tokiju pogaja za mir, je odklonilo tako obsežne zahteve in ponudilo svoj kompromisni predlog. Ker Japonska že zaradi svojega ugleda ni marala odnehati, je bil francoski predlog odklonjen, naker se je takoj pojavila napetost, ki ni pokazala več nobene nade na uspeh japonskega posredovanja. Ker so bili Francozi navzlic temu trdovratni, je Japonska v odločni obliki zahtevala od francoskega odposlanstva, da do polnoči danes ponoči odločno odgovori, ali misli sprejeti predlog za premirje ali ne. Obenem je japonska vlada izdala tudi ukrepe vojaškega značaja ob meji Indokine in to je govorilo v prilog mnenja, da misli Japonska z vojaško silo prisiliti francosko Indokino, da se vda. Francoska vlada je pod vodstvom maršala Pétaina o tem položaju razpravljala in je, kakor se zdi, pod vtisom težkih okoliščin nazadnje le odnehal, ker bi njeno vztrajno odklonilo stališče utesnilo sprožiti vojno na Daljnem Vzhodu. S takšno utesniteljnostjo so računali tudi Angleži in Amerikanci in so storili vse potrebne, da jih kakšen japonski sunek

ne bi presenetil na kopnem niti na morju. Dejstvo, da bo maršal Pétain govoril danes popoldne po radiu francoskemu narodu, razlagajo tako, da bo stari maršal skušal dopovedati, da je bila Francija prisiljena v veoliko žrtev, ker vse te izgube ni mogla preprečiti.

Vichy, 1. marca. United Press poroča: Nepotrjena poročila vedo povedati, da je Francija sprejela japonske predloge zadno noč. Francoski kabinet se je sestel na posebno sejo ponoči. Po drugih poročilih pa položaj ni jassen ter naj bi bila Francija Japonsko zavrnila kot razsodnika v spopadu, pač pa bi jo sprejela kot posredovalca. Japonski radio je včeraj sporočil, da je Siam sprejel japonske predloge.

Nad Grčijo hudi letalski spopadi

Nekje v Italiji, 1. marca. Stefani. Uradno sporočajo: Grško bojšče: Nikakršnih važnejših dogodkov. Nek sovražnikov bombniški oddelki, ki je skušal napasti neko naše letalsko oporišče, so našli lovci zavrnili. Eno sovražnikovo letalo tipa Spitfire smo zbili. Tudi mornariške protiletalske baterije

so sestrelile eno sovražnikovo letalo.

Atene, 1. marca. g. Reuter. Angleško poročilo o sijajni zmagi nad italijanskim letalstvom potrjuje tudi grško poročilo, ki pravi, da je bilo včeraj zbitih na tla več kakor trideset italijanskih aparatov. Med včerajšnjo bitko nad Valono je bilo sestreljenih 7 italijanskih letal, dve drugi pa sta trčili v zraku. Rezultat bojev je tedaj 39 proti nič in verjetno je še večji ter dozdaj v vojni zgodovini vsekakor edinstven.

Italijanska letala so včeraj napadla Prevezo na zahodni obali ter so ubila večje število civilistov in italijanskih ujetnikov. Napaden je bil tudi Krf, ni pa bilo nobene škode.

Grško poročilo, ki govori o operacijah na kopnem, pravi:

Po uspešnih krajevnih akcijah smo ujeli precejšnje število ujetnikov. En italijanski napad s tanki je bil odbit in en tank uničen. Siloviti italijanski protinapadi so usahnili ob grški obrambi. Bilo je več mrtvih in precej ujetnikov.

Atene, 1. marca. g. Reuter poroča: Vrhovno poveljstvo angleških letalskih sil v Grčiji sporoča, da so angleški lovci včeraj zbili nad južno Albanijo 26 italijanskih letal in da so devet drugih tako poškodovali, da je vprašanje, če so se vrnila na svoja oporišča. Poročilo tudi pravi, da so se vsa angleška letala, ki so bila brez izjeme znamke »Hurricane« in »Gladiators«, vrnila nepoškodovana v oporišča.

Atene, 1. marca. g. Reuter poroča: Grško letalsko poveljstvo je ugotovilo, da so bila v včerajšnji letalski bitki sestreljena še štiri italijanska letala, tako da znaša število zagotovo sestreljenih italijanskih letal 30.

Bivši španski kralj je včeraj umrl

Verjetno bodo njegovo truplo prepeljali v Španijo in ga položili v kraljevsko grobnico v Escorialu

Rim, 1. marca. j. Včeraj popoldne, nekaj minut pred poldnem, je izdihnil v Rimu pregnani španski kralj Alfonz XIII. Zadnjo svojo noč je prebil sicer mirno, toda sredi dopoldneva je začel močno slabeti, dokler ni dobil še hudega srčnega napada. Zdravniki so mu sicer dali injekcije, toda kraljevo življenje je že ugašalo. Sedem minut pred poldnem je umrl. Tik pred smrtjo je prispele španski jezuiti Lopez in mu podelili sv. zakramente za umirajočega.

Rim, 1. marca. g. Ponoči truplo umrlega španskega kralja ni ležalo na postelji v sobi, kjer je stanoval, temveč pred veliko spalnico v hotelu, kjer je umrl. Prostor je bil okrašen z vsemi znaki njegovega vladarskega dostojanstva in cerkvenih odlik. Alfonz je bil oblečen v belo oblečilo, kajti bil je poveljnik vseh španskih viteških redov. Njegov beli plašč je bil okrašen z velikim zlatim križem. Tik pred smrtjo je bila žezenj položena »tenčica Marije iz Pilarja«. Podoba Marije iz Saragosse je bila položena nad sklenjeni roki. Španski cerkveni odličniki so včeraj stali ob njegovi postelji.

K mrtvaškemu odru je prispele kardinal državni

tajnik Maglione z duhovščino izrazit sožalje, prav tako pa je prispele tudi italijanski prestolonaslednik Umberto izrazit sožalje kralja in kraljice. Prišli so tudi odličniki italijanske vlade, ki so izrazili Mussolinijevo sožalje. Nato pa so prihajali neprestano španski in italijanski aristokrati, ki so se vpisovali v knjigo dvorne biše. Častno stražo so tvorili karabinjerji v svečani opravi.

V ponedeljek zjutraj bo truplo položeno v Alfonzovo najprijetnejše rimsko cerkev Santa Maria dei Angeli. Tu se je oženil njegov sin in naslednik in tu bo pogreb, kakor se zdi, ob devetih zvečer. Morda pa bo truplo pozneje začasno pokopano v španski narodni cerkvi iz 15. stoletja v Rimu v Santa Maria de Montserrat. Njegovo truplo bo pokrito s monarhično zastavo, ki je vihrala na ladji, s katero je odplul iz Španije in ki je bila v njegovi sobi ves čas njegovega prebivanja. Kraljeva družina je vprašala Francovo vlado za dovoljenje, da bi truplo prepeljali morda v Španijo, kjer bi ga pokopali ob strani drugih španskih kraljev v Escorialu.

Na povelje bo sonce zahajalo dve uri pozneje

S 5. majem bodo tudi v nezasedeni Franciji ure naravnane po novem nemškem času

Tudi sedanja vojna je v Evropo prinesla marsikakšno novost. Ena je bolj nenavadna in nepričakovana, pa morda tudi nezahvalna kot druga. Vse naj bi postalo čim bolj praktično, predvsem pa v skladu z novimi razmerami. Celo z dnevnim časom, oziroma z njegovim štetjem človek ni več zadovoljen. Zdi se mu, da je prejšnji način štetja postal nepraktičen. Niti to mu ni več prav, da bi dnevni čas začeli šteti od polnoči naprej, delovni čas pa približno od trenutka, ko se zdan. Hoče, da pride polnoč prej in da jutraj sonce več ne vzhaja ob isti uri kot zdaj. Sicer pa se na zelo enostaven način lahko doseže, da je »jutraj« bolj zgodaj dan, kakor pravijo pri nas na kmetih, ko hočejo povedati, da je treba iti na delo. Pomakniti je le treba kazalec na uri za 60 minut naprej in že se bo »dan«, to se pravi delo, moralo začeti eno uro prej, na primer namesto ob šestih, že ob petih po prejšnjem časovnem štetju. Za eno uro bo manj spanja, čeprav bo kazalec na uri kazal prav tako šest kot prej. Tudi sonce ne bo več vzhajalo ob isti uri, pač pa toliko pozneje, za kolikor smo uro pomaknili naprej. Človek torej ni več zadovoljen niti z dosedanjim vzhajanjem in zahajanjem sonca. Tudi sonce naj bi se pokoravalo volji sodobnega človeka, ki je zadnje čase postal ob sile »praktičen«.

Francija je po svojem nesrečnem porazu morala doživeti v tem pogledu še zlasti nenavadne stvari. Zdaj beremo v pariškem časopisu »Paris Soir«, da bo sonce v Franciji zahajalo 5. maja ob 21.10 in ne več ob 19.10 kot doslej vsako leto. Poročilo pravi nekako takole:

Opolnoči med 4. in 5. majem bomo pomaknili svoje ure še za šestdeset minut naprej. Tako bomo

tedaj s časom že celi dve uri pred tistim, kakor je preračunano po polnočniku, ki gre skozi londonsko zvezdarno Greenwich. Kadar bo v Greenwichu sonce »na sredici«, na najvišji točki ali s strokovnim izrazom v zenitu, to se pravi, kadar bo ura res poldne, bodo naše ure kazale že dve popoldne, oziroma pri nas bo poldne, ko bo v Londonu šele deset. Prvi tak poskus so izvedli že za časa prejšnje svetovne vojne, ko so pomaknili kazalec na uri za 60 minut naprej. Potem so to storili tudi v jeseni leta 1939. Tedaj je bilo rečeno, da bo to veljalo le za zimski čas, ker da se delovni čas pozimi drugače prepozno začne in zato delavci po tovarnah in drugod premalo narede. Po zadnji »vojni« pomaknili Francijo in Nemčijo pa so Nemci sklenili izenačiti čas v zasedenem delu Francije s tistim, ki je v veljavi zdaj v Nemčiji. Ukazali so v zasedeni Franciji pomakniti ure za 60 minut naprej. Dne 5. maja letos pa bodo ure tudi v nezasedenem delu Francije uravnane po novem srednjeevropskem času, tako da med obema Francijama tudi v tem pogledu ne bo nobene razlike več. Od tega dne dalje bodo tudi ljudje na nezasedenem ozemlju prikrašani še za eno uro spanja, kajti budila jih bo po novem času. Sonce bo tedaj vzhajalo ob 6.26 namesto ob 4.26, zahajalo pa bo ob 21.10 namesto ob 19.10. Meseca junija bo potem svetlo približno do desetih zvečer in se bodo tako še pri dnevu končale gledališke predstave. Tako Parizani tudi ne bodo imeli več izgovora za ponočevanje. Sicer pa za ponočevanje zdaj tako niso več primerni časi. Na drugi strani pa se bo vsak zavedal, da je pametneje, če gre prej spat, kajti časi zahtevajo zdaj tudi v Franciji za vse »bolj zgodaj dan...«

nejših vojaških oporišč v puščavi. Najpomembnejša cesta je tista, ki drži v Marsa Matruh. Ob njej so številne utrdbe, ki imajo izkopane vodnjake. Najdaljša je cesta v Aleksandrijo. Poti skozi puščavo so tudi zelo nevarne, ker je v njihovi bližini znano močvirje El Quatara, ki leži 60 do 140 m pod morsko gladino. Oddelek angleških vojakov, ki se je podal proti tem močvirjem, je brez sledu izginil z oklepnimi vozili vred. Tudi oaza Siwa sama leži 80 m pod morsko površino.

Ta zelenica je igrala veliko vlogo že za časa Aleksandra Velikega, ki so ga egiptčanski svečeniki proglasili za Jupitrovega oziroma Amonovega sina, vendar je bilo njegovo truplo nazadnje le pokopano v Aleksandriji.

Vse za francosko čast

Švicarski list Basler Nachrichten piše o odnosih med francosko in nemško vlado tole:

»Vichy se prav tako dobro zaveda, da mora mirno čakati na razvoj sedanjega stanja, kakor se zaveda, da se ne bo odtegnil nobeni določbi premirja. Angleži so se zmotili, ker niso verjeli marsilovim besedam.

V Mers-el-Kébiru in Dakaru so Francozi dokazali, da so trdno odločeni braniti svoje ladjevje in svoj kolonialni imperij pred katerim koli napadalcem. Zmagovita obramba Indokine je nov dokaz te neomajne volje.

Lani v juniju bi mogel maršal Pétain doseči veliko ugodnejše pogoje premirja; toda ljubša mu je bila francoska čast. Tudi danes ne bo storil ničesar, kar bi jo po njegovem mnenju oskrnjevalo. Lojalno hoče izvajati pogodbo, ki mu jo nalaga premirje, od nje pa se nikakor ne oddalji.

Bivši španski kralj Alfonz XIII., ki je zaradi srčne slabosti včeraj opoldne v rimski bolnišnici umrl.

Nemške zasedbene oblasti so v Franciji dozdaj zasegale za 25 milijard dinarjev železniških voz, torej dve tretjini vseh železniških voz, ki jih je Francija imela. Od ostale tretjine je pa samo 25% voz v nezasedeni Franciji, kar se povečuje stisko pri prehrani in pri preskrbi prebivalstva, poročajo radijske postaje družbe Columbia.

Zelenica Siwa, vrt 160.000 palm

Eno najmočnejših angleških oporišč v egiptsko-libijski puščavi

Zgodovinsko znana zelenica Siwa, ki je bila svojčas dostikrat izpostavljena italijanskim zračnim napadom, je eno najmočnejših oporišč Velike Britanije v egiptsko-libijski puščavi.

Siwa, kjer je nekaj stalo Jupitrovo oziroma Amonovo svetilišče, je največja in najlepša oaza v južnem delu brezkončne puščave. Od te zelenice drže ceste v Marsa Matruh ob Sredozemskem morju in v Sollum, prav tako pa tudi v Džarabuk in Cirenajki. Poleg tega gre od zelenice Siwe cesta tudi v Aleksandrijo in proti še južnejšima oazama Daila in Dakhla.

Siwo so Angleži že leta 1935. utrdili in jo preuredili v veliko vojaško taborišče ter skladišče an-

gleške vojske. Že tedaj so izvedli obsežna vojaška dela. Zgradili so letališče ter negovali tudi palmov nasade, ki krase to zelenico. Siwa ima nad 160.000 palm. Tudi Džebel Musa, stolpi, kjer so domačini pokopavali svoje mrtlice, je utrjen. V pečinah in jamah oaze je shranjenega mnogo orožja in municije. Siwa in Aghurmi sta obdana z močnimi utrdbami in čez tri ovire ne more prodreti noben tank. Urejena je tudi radijska postaja, v podzemnem skladišču pa je mnogo živil. Vse to je skrito v gostih palmovih nasadih.

Zelenica Siwa je 50 km dolga, sami palmovi nasadi pa segajo v dolžino 12 km. Vsa oaza je široka približno 4 do 6 km in je ena najpomemb-

Gertrude Gelbin:

MLADI EDISON

Resnična filmska povest o mladosti velikega izumitelja

Drugi dan je Tom pozabil vse neveselosti, konec tedna pa je že imel posla z novim poskusom. S sestro Tannie, neločljivo svojo tovarišico, je skoval načrt, da bo naredil hišni brzojav. Ves razburjen je pravil:

»Pošljal bom novice iz kleti v tvojo sobo, Tannie. Z Morseyevimi znamenji. Imela boš posebna lastna znamenja za klic. Tvoji znamenji bosta T in A...«

Tannie je bila navdušena:

»Lastna znamenja?«

»Da, lastna znamenja: črta, pika, črta, to pomeni T in A. Zdaj bi potrebovala samo še bakrene žice. Stavil bi, da ima gospod Mc. Carney na pretek.«

Tannie je predlagala:

»Pojdiva na postajo, da ga vprašava.«

In takoj sta krenila na železniško postajo v Port Huronu. Čakalnica je bila prazna, v pisarni pa je sedel poleg brzojavnega stroja gospod Mc. Carney, ki je bil nameščen v Port Huronu kot načelnik postaje, vratar, prodajalec listkov in brzojavni uradnik — vse v eni osebi.

Gospod Mc. Carney je nenadno začutil, da ga nekdo opazuje in je vzdignil glavo od svojega dela. Pred oknom sta stala Tom in Tannie, pritiskala nosove na steklo in navdušeno bulila v tiskajoči stroj na mizi.

Mc. Carney se je namrščil. Spet ta Edisonov krič! Odkar so ga vrgli iz šole, se kar naprej vrti okoli brzojavnega urada!

Mc. Carney je sklenil, da krene iz pisarne in da bo pazil, da ne bo Tom urezal kake neumnosti.

Tom in Tannie sta se mu prijazno smehljala ter mu mahala

skozi okno. Mc. Carney jima je vrgel tako besen pogled, da sta jo kar ucvrla in šla čez čakališče na rob postaje. Tam sta obstala in gledala, kako lokomotiva vleče tovorne vozove na stranski tir. Potem sta se vrnila pred brzojavni urad.

Mc. Carney je bil ravno vstal, da pozdravi neko ženo z otrokom v naročju. Tannie jo je spoznala in rekla:

»Tom, to je gospa Mc. Carneyjeva. Kdo ve, kaj išče ob takem času tu?«

Gospa Mc. Carneyjeva je pritiskala robček na obraz in vzdihovala:

»Oh, ta zobi! Moram k dr. Penderju, da mi ga izdere. Ali boš med tem popazil na otroka?«

Mož jo je miril:

»Kako da ne, samo pojdi!«

Spremlil je ženo do roba postajališča.

Tom je gledal skozi okno v pisarno ter govoril Tannie:

»Glej, Tannie, bakrena žica, tamle v kotu. Prav takšna, kakor jo potrebujeva midva.«

Ni ji dalje pravil, toda Tannie ga je takoj razumela, kaj misli. Zlezla sta skozi okno, ki je bilo samo pripro, v pisarno, ter se začela razgledovati po sobi. Tedaj sta oba hkrati obstala z očmi na brzojavnem stroju in se takoj spogledala. Tom je stopil do mize ter previdno prijel za vzvod pri stroju. Za poskušnjo ga je malo premaknil, kakor da hoče videti, če gre. Potem je pomigal sestrki, ki je zlezla k njemu, in mu šepnila:

»Tom, sporočiva kam kako novico...«

(Dalje.)

Tannie in Tom sta sedla za mizo in Tom je začel pritiskati na brzojavni stroj

GENERAL KRIVICKI:

BIL SEM V STALINOVIM SLUŽBI

Odšel sem v svojo pisarno. Komaj kake pol ure pozneje je prišel mlad mož z naočniki, učenega videza, ki je delal v naši skupini za Bližnji Vzhod. Ni bil član stranke in so ga našemu oddelku dodelili le, ker je znal perzijsko. V očitnem strahu je začel:

»Poslušajte, Krivicki, kličejo me h GPU.«

Vprašal sem ga:

»Zakaj? Saj vi vendar niste nikdar v dnevni službi, kaj ne?«

Odgovoril je:

»Seveda ne, saj bi mi je tudi ne zaupali. Jaz vendar nisem član stranke.«

Učeni mladi mož je šel na zmemo z GPU in se ni nikdar več vrnil...

Več dni pozneje so manjkajoči pečat »našila«. Prepričan sem, da ga je GPU ukradla, da bi Obveščevalni službi nekaj obesila ter Politični odbor prepričala o tem, da mora GPU svoje vohunsko delo raztegniti tudi na naš oddelek.

Obveščevalna služba je ljubosumno varovala svojo neodvisnost in je bila eno zadnjih koles v sovjetskem stroju, ki je padlo v roke skrivni policiji skoraj deset let po tem izizvalnem poskusu v mesecu januarju 1926.

Posebnost GPU je bila, da si je izmišljala neljube dogodke take vrste. Treba je bilo boljševiško diktaturo in potem Stalina samega prepričati o tem, da je nadaljnji obstanek obeh odvisen samo od nepretrgane enotnosti GPU. S tem je hotela GPU svojo oblast širiti vedno dalje, dokler ni bila država v državi.

Ko je bila »preiskavac« take vrste začeta v določen namen,

ki z odkritjem kakšnega zločina ni imel nič posla, je bilo treba najti krivca, da so zapisnik lahko zaključili. To je bila ena najokrutnejših potez na GPU. S tem je nedvomno mogoče razložiti tudi usodo našega perzijskega učenjaka.

V državi, kjer vidi samosilnik v vsakem izrazu drugega mnenja neposredno grožnjo proti lastni osebi, je seveda samo naravno, da skrivna policija postane skoraj gospod nad gospodarjem.

Zgodovina GPU drži v december 1917. Tedaj, mesec dni po prevratu, je Lenin poslal staremu poljskemu revolucionarnemu borcu Dzeržinskemu spomenico, v kateri je bil osnutek »Zakona za pobijanje protirevolucije, špekulacije in sabotaže«. Ta spomenica je pripeljala do ustanovitve izredne komisije s splošnimi pooblastili, da lahko pobija sovražnike boljševiške vlade. To izredno komisijo so sestavili njeni ruski začetniki poznali kot Čeko (Čerzvičajnaja komisija). Po atentatu na Lenina in po umoru boljševiškega voditelja Urickega po letu 1918 se je Čeka razvila v orodje nasilja in usmrčevanja v množicah.

Prvi poglavar Čeke Feliks Dzeržinski je bil brezobziren, pa docela nepodkupljiv prevratnik. Med državljansko vojno je poslal v smrt nešteto ljudi, ker je bil do dna duše prepričan, da ni druge poti za varstvo sovjetske vlade pred »razrednimi sovražniki«. Brez ozira na vse grozote, ki so v prvih letih boljševiškega prevrata zvezane z imenom »Čeka«, je Dzeržinskemu in večini njegovih zaupnih pomočnikov navduševala samo fanatična verna, da bi bili meč revolucije. Skrivne policije se je bala ljudstvo, niso se je pa bali tisti, ki so zvesto delali za sovjetsko državo.

Ko se je Sovjetska vedno razločnejše razvijala v celotnostno državo, ko je boljševiška stranka bila vedno bolj žrtev tiste skrivne policije, katero je 1917 sama ustanovila, je Čeka vidno pridobivala vedno več moči. Strah je postal sam sebi namen, pogumne revolucionarje so polagoma nadomestili s trdimi, brezobzirnimi ter duševno pokvarjenimi rablji.

Leta 1923 so ime Čeke spremenili v GPU, po ruskih začetnikah za ime »Združena politična vladna uprava«. Ta zamena imena naj bi bila ustanovo rešila mnogih nerazveseljivih spominov, toda novo ime je kmalu vplivalo več strahu, kakor staro kdaj koli prej.